

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Декан соціально-гуманітарного
факультету
Оксана ГОМОТЮК

_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи
Виктор ОСТРОВЕРХОВ

_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту новітніх
освітніх технологій
Святослав ПИТЕЛЬ

_____ 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ»**

**ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)
галузі знань – 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність – 022 «Дизайн»
освітньо-професійна програма – «Графічний дизайн»**

Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС	Тренінг КПЗ	Самост. робота (год.)	Разом	Іспит (сем.)
денна	2	3	28	28	3	8	83	150	іспит, 3

31.08.2023

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 022 «Дизайн», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму розробив викладач кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності П'єх Роман Михайлович.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Зав. кафедри, канд. іст. наук, доцент

Ірина НЕДОШИТКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Дизайн», протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник ГЗС

Роман П'ЄХ

Гарант ОПП

Роман П'ЄХ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ»

1. Опис дисципліни «Пластична анатомія»

Дисципліна «Пластична анатомія»	Галузь знань, напрям підготовки/ спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Статус дисципліни <i>обов'язкова</i> Мова навчання <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 022 «Дизайн»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн»	Лекції: <i>Денна – 28 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 28 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 83 год.</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 2		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Пластична анатомія»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення курсу «Пластична анатомія» є ознайомлення студентів з предметом, специфікою, етапами розвитку та основною проблематикою пластичної анатомії, опанування комплексом знань, умінь та навичок в галузі пластичної анатомії.

2.2. Завданнями вивчення дисципліни є:

- розкрити зміст, науково-теоретичні основи та методикку вивчення пластичної анатомії;
- навчити студентів основам пластичного вирішення в процесі зображення людини;
- формувати уміння застосовувати знання з пластичної анатомії на заняттях з рисунку, живопису, скульптури;
- сприяти розвитку художнього мислення, зорової пам'яті, просторових уявлень, та естетичного ставлення до творів мистецтва.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

«Пластична анатомія» має зв'язок із рядом інших навчальних дисциплін. Насамперед вона пов'язана з рисунком, скульптурою, живописом, композицією.

2.5. Результати навчання.

Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси контексті вирішення професійних завдань.

Створювати об'єкти дизайну засобами проектнографічного моделювання.

3. Зміст дисципліни «Пластична анатомія»

Змістовий модуль 1. Пластична анатомія – наукова основа зображення людини.

Тема 1. Історія і значення пластичної анатомії як науки.

Розвиток пластичної анатомії від найдавніших часів до сучасності. Найвідоміші канони зображення людини.

Тема 2. Загальний огляд будови людського тіла.

Пропорції, об'єми, канони зображення. Конструктивно-анатомічна будова людини. Замальовки конструктивних схем побудови. Замальовки конструктивної схем побудови людини в положенні контрапост. Замальовки окремо будови носа, ока та вуха.

Змістовий модуль 2. Пластика, рух і побудова скелета та м'язів людини.

Тема 3. Будова черепа.

Загальна форма черепа. Кістки мозкового черепа: потилична, лобна, дві тім'яні, дві вискові, дві клиновидні і решітчаста. Лицьовий череп. Очні западини, грушовидний отвір. Верхні щелепні кістки, виличні кістки, нижня щелепа - щелепний суглоб. Вікові особливості черепа. Виконати рисунок черепа людини в двох ракурсах.

Тема 4. Виконання рисунку суглобів.

Рух і пластика скелета верхніх кінцівок. Виконання рисунку суглобів. Рух і пластика скелета нижніх кінцівок. Замальовки кисті та стопи з натури.

Тема 5. Скелетна основа людського тіла.

Виконання рисунку скелета людини: рух, пластика й побудова. Хребет як основа всього скелета. Хребці. Пропорції і вигини хребта. Грудна клітина. Грудина, її положення та розмір. Ребра (справжні, несправжні та коливні). Форма грудної клітини.

Тема 6. М'язова система людини.

Замальовки особливостей анатомічного зображення положень і рухів людського тіла. Виконання рисунку: пластика, рух і побудова м'язів шії з головою. Виконання рисунку: пластика, рух і побудова м'язів тулуба (спереду, ззаду). Виконання рисунку: пластика, рух і побудова м'язів верхніх кінцівок. Виконання рисунку: пластика, рух і побудова тазового поясу та м'язів нижніх кінцівок.

**4. Структура залікового кредиту
з дисципліни «Пластична анатомія»**

Тема	Кількість годин						Контр. заходи
	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота	Інд. р-та	Тренінг, КПЗ		
Змістовий модуль I.							
Пластична анатомія – наукова основа зображення людини							
Тема 1. Історія і значення пластичної анатомії як науки.	4	4	14	1	4		Поточне опитування
Тема 2. Загальний огляд будови людського тіла.	6	6	14				Поточне опитування
Змістовий модуль II.							
Пластика, рух і побудова скелета та м'язів людини							
Тема 3. Будова черепа.	4	4	14	2	4		Поточне опитування
Тема 4. Виконання рисунку суглобів.	4	4	14				Поточне опитування
Тема 5. Скелетна основа людського тіла.	6	6	14				Поточне опитування
Тема 6. М'язова система людини.	4	4	13				Поточне опитування
Загалом	28	28	83	3	8		
Підсумковий контроль							екзамен

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття №1

Тема 1. Історія і значення пластичної анатомії як науки.

Питання для обговорення:

1. Розвиток пластичної анатомії від найдавніших часів до сучасності.
2. Найвідоміші канони зображення людини.

Тема 2. Загальний огляд будови людського тіла.

Питання для обговорення:

1. Пропорції, об'єми, канони зображення.
2. Конструктивно-анатомічна будова людини.
3. Замальовки конструктивних схем побудови.
4. Порівняння пропорцій та конструктивно-анатомічної будови фігури дорослої людини та дитини.

Тема 3. Будова черепа.

Питання для обговорення:

1. Загальна форма черепа.
2. Лицьовий череп.
3. Кістки мозкового черепа.
4. Очні западини, грушовидний отвір.
5. Верхні щелепні кістки, виличні кістки, нижня щелепа - щелепний суглоб.
6. Вікові особливості черепа.

Тема 4. Виконання рисунку суглобів.

Питання для обговорення:

1. Рух і пластика скелета верхніх кінцівок.
2. Виконання рисунку суглобів.
3. Рух і пластика скелета нижніх кінцівок.

Тема 5. Скелетна основа людського тіла.

Питання для обговорення:

1. Виконання рисунку скелета людини: рух, пластика й побудова.
2. Хребет як основа всього скелета.
3. Грудна клітина.

Тема 6. М'язова система людини.

Питання для обговорення:

1. Замальовки особливостей анатомічного зображення положень і рухів людського тіла.
2. Виконання рисунку: пластика, рух і побудова м'язів тулуба (спереду, ззаду).
3. Виконання рисунку: пластика, рух і побудова м'язів верхніх кінцівок.
4. Виконання рисунку: пластика, рух і побудова тазового поясу та м'язів нижніх кінцівок.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Відповідно до навчального плану в межах індивідуальної роботи студенти виконують КПЗ. Робота виконується на аркушах паперу формату А4 обсягом не менше ніж 15 сторінок друкованого тексту (Times New Roman, 14). Для чіткого та послідовного викладу матеріалу потрібно скласти план роботи, який має містити такі обов'язкові структурні частини: вступ (обсягом близько 2 сторінок), де висвітлюються сутність і значення теми, формулюється предмет, об'єкт, мета дослідження, обґрунтовується його актуальність; основну частину — розкривається зміст питань теми роботи, наводяться зауваження; висновки, де підсумовується зібраний матеріал та містяться пропозиції; список використаних джерел, на які даються посилання у тексті.

КПЗ оформлюється відповідно до методичних вимог: титульна сторінка — вказується тема роботи, прізвище та ім'я виконавця, його група та навчальний структурний підрозділ (кафедра), дата виконання, підписується виконавцем. У визначений термін робота подається на перевірку на кафедру.

Під час написання роботи студент має використовувати вітчизняні та зарубіжні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, систематизувати та узагальнювати дані, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет. За потреби проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, ґрунтуючись на знанні граматичних форм.

Варіанти КПЗ із дисципліни «Пластична анатомія»

1. Особливості зображення людини в різних видах мистецтва.
2. Предмет вивчення науки «пластична анатомія».
3. Короткий огляд історії розвитку пластичної анатомії від найдавніших часів до сучасності.
4. Канони зображення людини в Стародавньому Єгипті.
5. Значення досягнень пластичної анатомії Стародавньої Греції та Риму для розвитку світового мистецтва.
6. Анатомія тварин та птахів.
7. Розквіт пластичної анатомії в Добу Відродження.
8. Вклад в науку пластичної анатомії Леонардо да Вінчі, Л. Альберті, А. Поллайоло.
9. Місце пластичної анатомії в сучасному світі, її значення для професії художника.
10. Пропорції, об'єми та загальний огляд будови людського тіла.
11. Зображення людського тіла з натури в творах майстрів живопису та графіки.
12. Сучасні пропорційні канони побудови людського тіла, антропологічні типи та їх особливості.
13. Особливості пропорцій та конструктивно-анатомічна будова фігури дорослої людини та дитини.
14. Статичні пози та динаміка руху людини.
15. Особливості пропорцій та конструктивно-анатомічна будова фігури чоловіка та жінки.

16. Вивчення за творами майстрів мистецтва скульптури особливостей зображення людського тіла.
17. Osteologia як наука про кістки.
18. Кісткова система — опорний і руховий апарат в організмі людини.
19. Характер та розташування основних м'язових мас, їх вплив на пластику руху.
20. Вивчення анатомічної будови голови та характерних особливостей обличчя людини.
21. Правила зображення людини в їх історичному розвитку.

Організація і проведення тренінгу:

Тема: М'язова система людини

Порядок проведення:

Методика виконання навчальних завдань з живопису гіпсової голови як початкових основ зображення людини.

Виконати рисунок голови та шиї людини з різних ракурсів

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш детальнішого розгляду тематики курсу з використанням рекомендованих матеріалів і виконанням практичних завдань.

Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Навчальний матеріал з дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, типовим пакетом контрольних завдань).

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи студента на індивідуальних заняттях. Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Самостійна робота студента проводиться за такими напрямками:

1. Підготовка до практичних (семінарських) занять:
 - вивчення лекційного матеріалу;
 - вивчення теми за підручниками і посібниками;
 - опрацювання рекомендованої монографічної літератури та періодики, передбаченої списком літератури;
 - опрацювання завдань до практичних занять.
2. Опрацювання програмних питань, що не розглядаються на навчальних заняттях і виносяться на самостійне опрацювання.
3. Ведення конспекту.
4. Підготовка до написання модульних контрольних робіт.
5. Підготовка до екзамену.

№ п/п	Тематика
1.	Замальовки конструктивної схем побудови людини в положенні контрапост.
2.	Виконання рисунку: пластика, рух і побудова м'язів верхніх кінцівок.
3.	Виконання рисунку: пластика, рух і побудова тазового поясу та м'язів нижніх кінцівок.
4.	Замальовки кисті та стопи з натури.
5.	Замальовки окремо будови носа, ока та вуха.
6.	Виконати рисунок черепа людини в двох ракурсах
7.	Виконати рисунок голови та шиї людини з різних ракурсів

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Пластична анатомія» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточний контроль здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на практичних заняттях, індивідуальних бесідах та виконання ними завдань самостійної роботи, перегляд творчих робіт;
- модульний контроль застосовується після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни, оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення змістового модуля;
- оцінювання виконання ІНДЗ та його презентації;
- підсумковий контроль проводиться у формі екзамену у термін, визначений графіком підсумкового контролю.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з дисципліни визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (РКР)	Заліковий модуль 3 (тренінг, КППЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40%	100 %
1. Усне опитування під час занять. (2 теми по 15 балів = 30 балів) 2. Письмова робота = 70 балів.	1. Усне опитування під час занять (4 теми по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота = 60 балів.	1. Написання та захист КППЗ = 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів.	1. Теоретичні питання (4 питання) – по 25 балів, макс. 100 балів	

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-6
2	Проекційний екран	1-6
3	Наявність доступу до мережі Інтернет (за необхідності)	1-6
4	Ноутбук	1-6
5	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-6
6	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-6

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В. О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. 330 с.
2. Гетьман Ю. А., Стельмах Л. С. Рисунок. Вивчення і зображення голови людини. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дизайн» денної та заочної форми навчання. Луцьк: ЛНТУ, 2010. 92 с.
3. Дворник Ю. В. Жива вода рисунка. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 176 с.
4. Мірчук З. П., Мірчук М. В. Анатомія людини. Навчальний посібник. Дрогобич: Вимір, 2007.
5. Підручник «Пластична анатомія» І. М. Наталуха, В. В. Апальков, С. В. Рибін, В. А. Носань, Р. Ю. Ногін, Харків, ХДАДМ, Майдан, 2018, 206 стр, іл 189
6. Сидоренко П. І., Бондаренко Г. О., Куц С. О. Анатомія та фізіологія людини: підручник. Київ: Кондор, 2015.
7. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання: Навчальний посібник. Львів: аверс, 2010. 496 с.

Електронні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>
4. <http://graphic.org.ru/anatomy.html> анатомія для художників, книги
5. http://www.anatomy.tj/bones_head.php анатомічний атлас